

MÔN TƯ DUY SÁNG TẠO SẼ ĐƯỢC DẠY TRONG CÁC TRƯỜNG HỌC*

Vừa qua, Bộ Giáo dục – Đào tạo đã thành lập Hội đồng khoa học và công nghệ để tư vấn cho Bộ về phương pháp luận sáng tạo. Hội đồng đề nghị: tạo điều kiện biên soạn tài liệu, sách chuyên đề để đưa vào giảng dạy theo nhiều hình thức, kể cả giáo dục từ xa. Bộ GD-ĐT cũng đã quyết định nghiên cứu áp dụng. TSKH Phan Dũng, giám đốc Trung tâm sáng tạo KHKT thuộc ĐH khoa học tự nhiên, người đã giảng dạy và nghiên cứu về phương pháp luận sáng tạo trong nhiều năm qua đã có cuộc trò chuyện với phóng viên Mai Lan, báo SGGP.

Mai Lan

- ***Báo SGGP đã từ lâu quan tâm và đăng nhiều bài báo về hoạt động giảng dạy và nghiên cứu phương pháp luận sáng tạo (PPLST) của TSK. Để bạn đọc tiện theo dõi, trước hết xin ông nhắc lại ngắn gọn PPLST là gì?***
- PPLST là hệ thống các phương pháp giúp nâng cao năng suất và hiệu quả quá trình suy nghĩ sáng tạo giải quyết vấn đề, ra quyết định trong công việc và cuộc sống của mỗi người. Những phương pháp này đã và đang được dạy và học như các môn học truyền thống ở nhiều nước. Một số nước còn đào tạo cả cử nhân (BS, BA), thạc sỹ (MS, MA, MBA) và tiến sỹ (Ph.D) về lĩnh vực này. PPLST giúp chuẩn bị nguồn nhân lực sáng tạo cho kinh tế và xã hội tri thức.
- ***Chúng tôi được biết trung tâm của ông đã mở nhiều lớp không chỉ tại TPHCM cho các tầng lớp dân cư học PPLST và hiệu quả chứ?***
- Từ 1977 đến nay, chúng tôi đã dạy hơn 230 khóa PPLST theo chương trình 60 tiết học ở hai mức: sơ cấp và trung cấp và thực hiện hàng trăm buổi nói chuyện chuyên đề phổ biến PPLST cho khoảng 15.000 người từ Hà Nội đến Cà Mau. Ngoài ra, còn có một số khóa dạy ở Malaysia, Singapore theo lời mời. Các học viên có tuổi từ 15 đến 72, trình độ văn hóa từ lớp 10 đến tiến sỹ với những ngành nghề khác nhau của mọi thành phần xã hội, kinh tế. Nhu cầu xã hội học PPLST ngày càng tăng. Bằng chứng là những năm gần đây thường 10, 15 ngày trước khi khai giảng khóa mới, lớp học đã nhận hết chỗ ngồi.
- ***Ông cũng đã gỡ của khá nhiều quan chức giáo dục với mong muốn được tạo điều kiện phát triển rộng môn học mới mẻ này. Và sau gần 30 năm kiên trì, “may mắn” đã mỉm cười với ông!?! Xin ông nói sơ qua về lý do lãnh đạo Bộ giáo dục và đào tạo mời ông ra Hà Nội báo cáo.***
- Đầu tháng 9 năm 2003, Thứ trưởng Trần Văn Nhung có gọi điện thoại về nhà tôi, nói đại ý rằng, qua nhiều nguồn thông tin ông có biết các hoạt động trong và ngoài nước của chúng tôi, là những hoạt động rất cần cho giáo dục và đào tạo nước ta. Do vậy, Thứ trưởng có nhã ý mời tôi ra Hà Nội làm một buổi seminar trao đổi về PPLST. Đến

---

* Do giới hạn về số chữ, Báo “Sài Gòn Giải Phóng” đã đăng nội dung của buổi phỏng vấn này dưới dạng rút gọn vào ngày 18/3/2004.

cuối tháng 12 tôi được lãnh đạo Bộ thông báo: Với thiện chí để các kết luận của buổi trao đổi mang giá trị cao hơn seminar, Bộ trưởng đã quyết định thành lập Hội đồng khoa học và công nghệ cấp Bộ tư vấn về PPLST do GS, TSKH, VS Phạm Minh Hạc làm chủ tịch và 8 ủy viên là các chuyên gia hàng đầu của Việt Nam về giáo dục thuộc nhiều cơ quan như: Viện chiến lược và chương trình giáo dục, một số Trường đại học và Vụ chức năng của Bộ. Tôi đã báo cáo trước Hội đồng nói trên và các khách mời gồm các nhà nghiên cứu, giáo dục và quan chức cấp Bộ ngày 8 tháng 1 năm 2004.

- ***Hy vọng các kết luận của Hội đồng không phụ công sức của ông và các đồng nghiệp hoạt động theo phương thức tự trang trải, không dùng tiền từ ngân sách nhà nước từ đầu đến nay để phổ biến và thực hiện các công trình nghiên cứu PPLST không chỉ ở Việt Nam.***
- Mời chị xem công văn do Thứ trưởng Trần Văn Nhung ký và biên bản họp Hội đồng đính kèm.
- ***Trích biên bản: “... Tất cả các thành viên Hội đồng và đại biểu tham dự cùng nhất trí các ý kiến nhận xét và đề nghị sau:***
  - ***Đánh giá cao những đóng góp của GS Phan Dũng trong việc tiếp cận với các nhà khoa học nổi tiếng của thế giới về lĩnh vực PPLST và đã có những kết quả trong nghiên cứu, truyền bá trong và ngoài nước về lĩnh vực PPLST.***
  - ***Cần mở rộng phạm vi phổ biến, tạo điều kiện biên soạn tài liệu, sách chuyên đề, có thể phổ biến PPLST theo phương thức giáo dục từ xa.***
  - ***Xem xét áp dụng đưa vào đào tạo sau đại học, có thể mở mã ngành và tổ chức viết tài liệu, đào tạo giảng viên... ”***

Trích công văn số 1276/KHCN do Thứ trưởng Trần Văn Nhung ký ngày 25 tháng 2 năm 2004: “Kính gửi GS. Phan Dũng... Sau khi xem xét ý kiến của Hội đồng, Bộ trưởng Bộ giáo dục và đào tạo đã giao cho các đơn vị chức năng nghiên cứu và đề xuất việc áp dụng trong điều kiện thích hợp... Trong quá trình nghiên cứu áp dụng, nếu các đơn vị chức năng có nhu cầu trao đổi và hợp tác, mong nhận được sự cộng tác của Giáo sư... ”

Xin chúc mừng ông. Chắc là ông vui lắm?

- Rằng vui thì thật là vui vì theo tôi, những gì chị vừa đọc đánh dấu kết thúc giai đoạn “tự phát” phổ biến PPLST của chúng tôi và bắt đầu giai đoạn PPLST được cấp Bộ nhìn nhận và bước đầu hành động.
- ***Hình như ông còn có những băn khoăn?***
- Tôi tiếc thời gian vì đã từ rất lâu, trong các Nghị quyết của Đảng cộng sản Việt Nam, phần nói về giáo dục và đào tạo đều nhấn mạnh ý “*boi dưỡng, phát triển năng lực tư duy sáng tạo, năng lực giải quyết vấn đề cho người học*”. Những ý này cũng được nhắc đi, nhắc lại bảy lần trong các điều 4, 24, 36 của Luật giáo dục công bố năm 1998. Trong Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ sáu, khóa IX, họp tháng 7 năm 2002 còn có hẳn một câu “*tăng cường giáo dục tư duy sáng tạo*”. Nếu giáo dục hiểu theo nghĩa thông dụng là hoạt động dạy và học thì “*tăng cường giáo dục tư duy sáng tạo*”

chính là “tăng cường dạy và học tư duy sáng tạo”. Tuy nhiên những gì làm được còn quá ít đến nỗi, trong Báo cáo của Chính phủ do Phó thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng trình bày trước Quốc hội ngày 21 tháng 10 năm 2003 có viết: “... Điều làm xã hội lo lắng là chất lượng giáo dục từ phổ thông đến đại học nhìn chung còn thấp, cách dạy và học nặng về thuộc lòng, **rất kém tính sáng tạo**...” (PD nhấn mạnh). Hay như trong phiên họp Ủy ban thường vụ quốc hội ngày 4 tháng 3 năm 2004 mới đây, Thứ trưởng Bộ giáo dục và đào tạo Nguyễn Văn Vọng có phát biểu: “... Bộ đã từng nhìn nhận ba hạn chế, yếu kém của nền giáo dục hiện nay: học mà chưa hiểu (học vẹt), học chưa đi đôi với hành và **học mà chưa sáng tạo**...” (PD nhấn mạnh).

- **Trở lại phần chuyên môn của PPLST, chúng tôi xin ông cho biết: Phải chăng SV-HS-GV chỉ cần học PPLST là có thể thay đổi cả hệ thống tư duy trong GD? Thay đổi cả một phương pháp tư duy thiếu năng động, sáng tạo của ngành GD chỉ đơn giản vậy thôi sao? Ông có tin chắc rằng những người theo đuổi môn học của ông xong, họ có thể có ngay một tư duy sáng tạo ở trên mọi lĩnh vực.**
- Tôi chưa hề bao giờ nói rằng “chỉ cần học PPLST là có thể thay đổi cả hệ thống tư duy trong GD”. Có chăng là “góp phần thay đổi”. Hệ thống giáo dục và đào tạo gồm nhiều yếu tố tạo thành. Hệ thống đó còn thiếu yếu tố “**giáo dục tư duy sáng tạo**”. PPLST cũng tương tự như các môn học truyền thống khác có những đòi hỏi không chỉ đối với người dạy mà còn cả người học, hiểu theo nghĩa, người học cần tiêu hóa, thực hành, áp dụng... Về mặt này, PPLST không chỉ có lý thuyết mà còn có rất nhiều bài tập các loại để giúp người học làm điều đó.
- **Chúng tôi cũng mong muốn việc triển khai đại trà PPLST sớm thành hiện thực. Tuy nhiên, chúng tôi cũng còn băn khoăn: cả trung tâm của ông chỉ có ông và vài ba giảng viên trẻ đảm nhận việc giảng dạy. Nay được triển khai rộng rãi, lấy đâu ra lực lượng để triển khai. Còn đào tạo giảng viên thì cứ theo thực tế sư phạm, để có một người thầy cũng mất vài năm. Mà đây lại là người thầy đặc biệt: dạy phương pháp tư duy, liệu rằng, vài năm đào tạo họ có đủ sức truyền đạt?**
- Tôi rất mừng là Bộ trưởng Bộ GD-ĐT đã chính thức giao nhiệm vụ cho các đơn vị chức năng về vấn đề này và do vậy, chúng tôi không còn đơn độc nữa. Đây là thuận lợi vô cùng lớn. Chúng tôi nguyện đem tất cả kiến thức, kinh nghiệm và thời gian còn lại để tiếp tục triển khai công việc này dưới sự điều khiển thống nhất của một nhạc trưởng.

TSKH Phan Dũng trình bày báo cáo tại Hội đồng khoa học và công nghệ tư vấn cấp Bộ về phương pháp luận sáng tạo.